

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "Никола Й. Вапцаров" с. Ябланово, общ. Котел, обл. Сливен
с. Ябланово, ул. Никола Вапцаров №4 тел. 0894443534, e-mail: info_2000214@edu.mon.bg

УТВЪРЖДАВАМ:
Д-р АНГЕЛ ОГНЯНОВ
ДИРЕКТОР НА ОУ „НИКОЛА Й. ВАПЦАРОВ“ С. ЯБЛАНОВО

ПРОГРАМА

**за предоставяне на равни възможности и за
приобщаване на децата и учениците от уязвимите
групи
в ОУ „Никола Йонков Вапцаров“**

Изготвили: 1.....12.....

Ц. Салимова и Х. Автраманова - гл. учители

Съгласувал:.....

Председател на „Обществения съвет“

Г-жа А. Краева

Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания има за цел ефективното прилагане на политиката на българското правителство, насочена към подобряване качеството на живот на хората с увреждания, недопускане на дискриминация по признак „увреждане“, осигуряване на равни възможности, пълноценно и активно участие във всички области на обществения живот.

Република България развива законодателство, създаващо и правни гаранции за недопускане на дискриминация и провежда последователна политика по тяхното прилагане, както и за създаване на равни възможности и социално включване на уязвимите групи в обществото, в т.ч. хората с увреждания. Защитата на правата и основните свободи на човека и утвърждаването на общоприетите стандарти в тази област са основен приоритет в политиката на Република България. Законът за интеграция на хората с увреждания (ЗИХУ) създава условия за ползване на правата от хората с увреждания за самоопределяне и пълноценно участие в живота на страната и в реалностите на пазарната икономика. Гарантира се създаването на такава среда, в която хората с увреждания са възможно най-независими, като в същото време се запазва правата им на социална защита, адекватни социални услуги, интегрирано образование и обучение, подходяща работна среда, възможности за културни и спортни изяви и т.н. За подобряване на социалния статус на хората с увреждания е въведена месечна добавка за социална интеграция. Тя е диференцирана и представлява парични средства, които допълват собствените доходи на хората с увреждания и са предназначени за покриване на допълнителните им разходи за транспортни, информационни и телескомуникационни услуги, образование, квалификация, достъпна информация, обучение, лекарства, диетично хранене, банеолечение и рехабилитация и т.н.

Основната цел на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания е създаването на гаранции и стимули за равнопоставеност на хората с увреждания, за успешната им реализация в живота на обществото. Недостатъчното развитие на алтернативни услуги и грижи за деца с увреждания и за подпомагане на техните семейства определя броя на децата, които се отглеждат в социални заведения в системата на различни министерства. Високата степен на институционализацията им води до силно ограничаване на възможностите за добро образование и включване в живота, което от своя страна, още повече влошава шансовете на хората с увреждания за реализация на трудовия пазар, както и за участие в икономическия, социалния и културния живот на обществото.

За успешното социално включване на хората със специфични потребности е **пряма в нагласите в обществото спрямо тях. Все още те са доминирани от погрешни представи, съжаление, безразличие и негативизъм. Един от най-тежките проблеми за хората с увреждания – осигуряването на достъпна среда, като изграждане на достъпна среда в урбанизирани територии; за регулиране на движението по пътищата със светлинни сигнали; поставяне на светофарни уредби на кръстовища, разположени на достъпни маршрути, за съпровождане на зелената светлина на светофарната уредба от звуков сигнал. Държавната агенция за младежта и спорта е изготвила стратегия за осигуряване на достъп до спортни обекти и съоръжения в две основни направления: 1. Премахване на архитектурните бариери с цел осигуряване на достъп до спортни обекти и съоръжения за хора с увреждания. 2. Инициативи, подпомагачи премахването на архитектурните бариери на спортните обекти и съоръжения:**

Осигуряването на **комплекса рехабилитация на хората с увреждания е задължително условие за пълноценното им включване в живота на обществото. Рехабилитацията на хората с увреждания е цялостен процес и трябва да се създават**

програми и структури, които да осигуряват последователното провеждане на стъпките от този процес, а именно – медицинска, професионална и социална рехабилитация. Осигуряването с помощните средства, приспособления и съоръжения и медицинските изделия с първата и най-важна стъпка в рехабилитационния процес, основната цел на който е постигане на максимална независимост на хората с увреждания и интеграцията им в обществото.

Обхващането на всяко дете с увреждане в предучилищна и училищна възраст в образователната система и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование. Открити са 28 ресурсни центъра за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности. В 770 общообразователни училища и в 183 детски градини в страната се обучават интегрирано деца и ученици със специални образователни потребности. Необходимо е образователната политика да е насочена, от една страна, към намаляване на броя на специалните училища и увеличаване на броя на интегрираните деца със специални образователни потребности, а от друга – към определяне на нови функции на онези специални училища, които ще продължат да съществуват, насочени към обучение на деца с тежки и с множество увреждания и към подпомагане на включването обучение – методически и със съответните специалисти. С цел да се разширят възможностите за осигуряване на семейна среда за деца в риск и като форма на алтернативна грижа е въведен статутът на професионалното приемно семейство и са регламентираны отделните стъпки при осъществяването на тази нова мярка за закрила. Една от рисковите групи, които приоритетно ще бъдат постанвявани в такива семейства, ще са именно децата с увреждания

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ :

Цел 1

Създаване на адаптирана към нуждите на хората с увреждания среда

A. Достъпна среда за хората с увреждания

1. Физически достъп до обществени сгради (училища, детски градини, висши учебни заведения, театри, ресторанти, болници, сгради на държавни, културни и спортни институции и др.), жилища, открити пространства и работни места.

- Достъпност на спортните и културните обекти за лица с увреждания - адаптиран подход и вход, санитарен възел, подходяща маркировка и съоръжения, специализирани места на трибуните на стадионите и залите, предназначени за хора с увреждания. Гарантиран минимум от места, съоръжения и уреди, пригодени за хора с различни затруднения в институциите за култура, спорт, отдих и туризъм;

- Механизъм за реализация на политиката на достъпност на различни нива и ефективни контролни и санкциониращи механизми;

- Обучение на проектанти, инвеститори, строители и всички специалисти, които участват пряко в проектирането и строителството на околната и битовата среда в принципите и стандартите за достъпност.

2. Достъпен транспорт

- Специални условия за движение, спиране и паркиране на моторни превозни средства, управлявани или ползвани от хора с увреждания;

- Специални транспортни услуги за хора с увреждания, които не могат да ползват стандартните транспортни услуги или срадат от по-тежки увреждания, които не позволяват използването дори на пригоден обществен транспорт;

- Специализиран транспорт за децата с увреждания по определени маршрути (училища, детски заведения и др.);

- Осигурен автобус в големите градове по всяка автобусна линия на определен час, достъпен за хора с двигателни проблеми;

- Разширена система за транспорт "от врата до врата" за хора с тежки двигателни и множествени увреждания.

- Увеличен брой влакове, в които състави са включени вагони с обособени места за трудноподвижни хора и техните придружители и колички, както и санитарни възли за пътници на инвалидни колички. Пускане на влаковете по нови дестинации. Увеличаване броя на гарите, в които има служби за пътниците с увреждания, приспособени подходи, санитарни възли, телефони и др.;

- Морски и въздушен транспорт, достъпен за хората с увреждания.

Б. Достъпна информация и комуникации

- Разработена държавна стратегия за достъпност на информационните услуги и документацията за различните групи хора с увреждания;

- Ефективна нормативна база, задължаваща всяка медия да осигурява част от информацията по адекватен и подходящ начин за хора с различни видове увреждания;

- Достъп до всички видове медии (печатни, електронни, аудио, аудио-визуални);

- Достъпност на телекомуникационните средства (телефони, компютри и др.);

- Достъпност на web-пространството, подходящи, достъпни он-лайн съдържание и услуги, реализиране на възможности за работа в областта на информационните технологии чрез осигуряване на подходящо обучение, насърчаване на работа от разстояние и он-лайн набиране на кадри;

- Достъп на всички етапи до цялата информация, отнасяща се до правата и задълженията на хората с увреждания, предлаганите услуги и програми. Информацията да се предоставя в достъпна форма - визуално представяне на текст, текстови дублаж, субтитри, брайлово писмо, жестомимичен език и жестомимичен дублаж, гласов дублаж, тактилна комуникация, уголемени шрифтове, достъпни мултимедии, както и всякакви писмени, звукови, на опростен език, дикторски, допълващи и алтернативни методи, средства и формати за достъпна информация.

Цел 2

Промяна на модела на грижа за деца с увреждания от настаняването им в специализирани институции към грижи в семейна среда

Достъп до качествени дневни грижи за деца с увреждания чрез:

- Предоставяне на различни форми на дневни грижи въз основа на извършено проучване и планиране, което да е съобразено с местните потребности;

- Развита система от стимули за общинските власти за разкриване на различни форми на дневни грижи, вкл. и на алтернативи на детските ясли и градини, като напр. показателите своята ефективност фамилия центрове и др.;

- Развита система от стимули за родителите за записване на децата в предучилищни форми на образование и посещаване на детските градини с цел обхващане на децата в предучилищна възраст в образователната система чрез социално подпомагане под условие, преразглеждане на таксите за детски ясли или градини и др.;

- Продължаване на създаването на подкрепяща среда за обучението и възпитанието на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища и детските градини, която да включва: а) достъпна

архитектурна среда, б/ екипи от специалисти, в зависимост от потребностите на децата, в/ диагностична, консултативна и рехабилитационна дейност, г/ специални учебно-технически средства и апаратура, д/ индивидуални образователни програми, с/ учебни програми по специалните учебни предмети и други;

- Предоставяне на услуги за родители на деца с увреждания с цел подкрепа за отглеждане на детето в семейството;

- Оптимизирано съотношение брой персонал - брой деца в различните форми на дневни грижи за предоставяне на качествени социални услуги;

- Продължаване на процеса на реструктуриране на специализираните институции за деца с увреждания с оглед предоставяне на дневна и седмична грижа и други социални услуги в общността за подкрепа на децата с увреждания и техните семейства.

Цел 3

Гарантиран достъп до качествено образование на хората с увреждания

В средното образование е необходимо да продължи прилагането на политиката за включващо обучение на децата със специални образователни потребности чрез:

- Единна методика за комплексно педагогическо оценяване и препоръки за децата със специални образователни потребности;

- Изградени положителни нагласи към включващо обучение в различните общности - учители, ученици, деца и родители;

- Създадени условия, гарантиращи интеграцията на децата със специални образователни потребности в детските градини и общообразователните училища чрез изграждане на подкрепяща среда, която включва:

1. достъпна архитектурна среда съгласно изискванията на нормативните документи в тази област;

2. екипи от специалисти, в които в зависимост от потребностите на децата и учениците се включват учители - специални педагози, ресурсни учители, психолози, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора и други, родителите, настойниците или попечителите на децата и учениците със специални образователни потребности.

3. диагностична, консултативна и рехабилитационна дейност;

4. специални учебно-технически средства и апаратура, дидактически материали, учебни помагала и други;

5. индивидуални образователни програми;

6. учебни програми по специалните учебни предмети за децата и учениците с увреден слух и с нарушено зрение."

- Оптимизирана системата на специалните училища;

- Създаване на условия за достъп до образование на децата с увреждания в специализираните институции.

Цел 4

Осигуряване на комплекса медицинска и социална рехабилитация, Помощните средства, приспособления и съоръжения (ПСНС) и медицинските изделия

- Разработване на програми за последователното провеждане на цялостния процес на рехабилитация - медицинска, професионална и социална;

- Активно участие и право на избор на човека с увреждане и неговите близки в рехабилитационния процес;

- Ранна диагностика и превенция на уврежданията;
- Изграждане на структури и съответните механизми на заплащане за осъществяване правото на хората с увреждания на медицинска рехабилитация:
  - Рехабилитационни центрове с интердисциплинарни екипи – лекари, психолози, физиотерапевти, кинезитерапевти, ерготерапевти - за стационарно провеждане на комплексна медицинска рехабилитация;
  - Мрежа за осигуряване и предоставяне на услуги по медицинска рехабилитация. Рехабилитационните услуги без настаняване в стационар да имат предимство пред стационарните.
  - Осигурителните фондове (социални и здравни), НЗОК, ПОО и др., трябва да включат дейностите по медицинска рехабилитация на хора с увреждания в осигурителните, респективно платени от тях здравни и социални услуги.
- Въведени нови технологии в производството и снабдяването с индивидуални технически помощни средства и медицински изделия чрез данъчни, митнически и други преференции;
  - Прецизирани нужди от ПСПС и медицинските изделия;
  - Определяне и договаряне на адекватни цени на заплащане;
  - Повишени изисквания към доставчиците на ПСПС и медицинските изделия;
  - Нови видове ПСПС и медицински изделия за хората с увреждания, отговарящи на съвременното технологично развитие /включително компютъризирани системи и съоръжения/.
- Съчетан индивидуалния избор с експертната оценка за необходимостта от ПСПС и медицински изделия, съобразно възрастта, активността, професията и заетостта.

Цел 5

Разширяване възможностите за трудова заетост при хората с увреждания и включването им в различни програми за осигуряване на подходящи работни места

- Повишена ефективност на програмите за заетост на национално и местно равнище чрез реализиране на програми и мерки за създаване на трайни работни места и осигуряване на постоянна заетост за хората с увреждания на пазара на труда;
- Насоченост на насърчителните мерки за работодателите към осигуряване на по-дългосрочна и качествена заетост; подобрени услуги, предлагани от бюрата по труда на работодателите и повишен брой на заявените работни места от реалния сектор;
- Промисли напласи на работодателите по отношение наемането на работа на лицата в неравностойно положение на пазара на труда;
- Стимули за работодатели за приспособяване на работната среда спрямо нуждите на хората с увреждания;
- Стимулирано професионално обучение и квалификация на хората с увреждания;
- Самостоятелна стопанска дейност на хората с увреждания;
- Устойчив модел за развитие на социални предприятия.

Цел 6

Приоритетно развитие на социалните услуги в общността. Развитие на алтернативните форми на услуги

- Постепенно намаляване броя на заведенията за социални услуги за хора с увреждания и на местата в тях, чрез въвеждане на стимули и мерки, насочени към оставане на хората с увреждания в обичайната среда и семейството;

- Развити дневни форми за извършване на социални услуги - дневни центрове и бюра за социални услуги, рехабилитационни центрове и др. Изградени дневни форми като междуселищни центрове с оглед задоволяване потребностите на хората с увреждания от малките населени места, където не е ефективно или е невъзможно самостоятелното развитие на подобни структури;

- Разширяване и усъвършенстване на схемите за предоставяне на услугите личен асистент и социален асистент в национален мащаб;

- Утвърдени норми и практически мерки за повишаване отговорността, включително финансовата на близките на хората с увреждания, задължени по закон да се грижат за тях;

- Разработени механизми и стимули за ИПО, с оглед поемане на държавни и общински функции в областта на социалните услуги, на основата на търгове и конкурси за финансово и материално обезпечаване на съответните проекти;

- Разработена концепция за раздържавяване и децентрализиране в областта на социалните услуги и стимулиране развитието на пазарен тип услуги за хора с увреждания;

- Правна регламентация активното и задължително предлагане на определени видове и форми социални услуги, включително т. пар. "Индивидуален план за рехабилитация и социална интеграция";

- Развити посреднически услуги за хората с увреждания, за които близките им, задължени по закон да се грижат за тях, не изпълняват своите задължения /постигане на досъдебни споразумения, помощ в съдебната фаза и др. /.

- Разработена цялостна система от стандарти, норми и нормативи за различните видове и форми социални услуги, материално техническа база и достъпа до и в съответните институции;

- Децентрализация на управлението и финансирането на специализираните институции към местните власти.

- Механизъм на финансиране, който да насърчава общините да развиват услуги в общността;

- Нови стандарти за грижа в специализирана институция, които приближават максимално отглеждането в нея до живот в семейна среда и създават условия за добро качество на грижите в тях.

- Подобряване и поддържане на качеството на институционалната грижа чрез прилагане на индивидуален подход към децата, осигуряване на среда, близка до семейната, оптимизиране броя на персонала съобразно броя на настанените лица, предлагане на специализирани услуги и др.

- Ефективен мониторинг и контрол върху качеството на грижите и услугите, предлагани за децата в специализираните институции чрез актуализиране на стандартите за качество на грижата и системата за контрол върху спазването на стандартите.

- Преструктуриране на специализираните институции с цел трансформирането им в различни форми на социални услуги в общността.

- Изграждане на защитени жилища за лица с ментални увреждания, с множество увреждания, включително и сляпо-глухи, които имат подходящи условия за живот в домашна среда при близките си или нямат близки, които да се грижат за тях.

- Повишаване на качеството на социалните услуги за деца с увреждания, предоставяни в специализирани институции и в общността, чрез прилагане на съответните критерии и стандарти;

- Оказване на системна методическа помощ и подкрепа на доставчиците на социални услуги от компетентните държавни органи с оглед подобряване качеството на живот на хората с увреждания и техните семейства;

- Създаване на система за непрекъснато обучение и повишаване на квалификацията на персонала в специализираните институции за деца и за хора с увреждания с оглед прилагането на съвременните стандарти за медицински и социални грижи;

- Въвеждане на индивидуални бюджети и директни плащания при доставка на социални услуги на хората с увреждания.

Цел 7

Осигуряване на равни възможности за спорт, отдих, туризъм и участие в културния живот

- Участие в културни прояви и развлечения;

- Условия за развитие и интегрирано обучение в областта на науката, изкуството, спорта на децата с увреждания;

- Създаване на условия за развитие на талантливите деца с увреждания чрез насърчаване на техните творческите изяви, както и стимулиране на училищата по изкуствата и творческите съюзи на художници, музиканти, артисти, на музеи, галерии и културни институции да осъществяват програми с участието на деца с увреждания;

- Достъпност на художествените произведения;

- Възможност на хората с увреждане да творят и развиват своите творчески умения;

- Обучен персонал на организации за спорт, развлечения, туризъм, култура и други за общуване с хора с увреждания;

- Развитие на проекти за изкуство, култура и спорт на хора с увреждания и техни организации;

- Осигурени места за отдих, спорт и туризъм като хотели, плажове, спортни центрове, гимнастически зали и други, достъпни за хора с увреждания;

- Насърчаване на спортните организации да създават възможности за хората с увреждания да участват в спортната дейност, проектирани специални схеми и спортни игри;

- Създаване както на специализирани отбори, съставени само от хора с увреждания, така и смесни отбори от хора с и без увреждания.

- Подготвени слитни състезатели за участие в европейски, световни и параолимпийски игри и специалните олимпийски игри. Осигурени бази, треньори и финансиране.

- Признание спортните постижения на хора с увреждания адекватно на останалите спортисти;

- Изградена система за насърчаване на обществените и частните организации в областта на културата, спорта, развлеченията и туризма да предприемат редовни обучения по осведоменост в областта на уврежданията за своя персонал като основна дейност;

- Създадени стимули за обществените и частните медии активно да дискутират в програмите си въпросите относно осигуряването на равни права и възможности на хората с увреждания и недопускането на дискриминация спрямо тях.

Цел 8

Повишаване степента на информираност на обществото за проблемите и възможностите на хората с увреждания и промяна в обществените нагласи спрямо тях

- Широка обществена подкрепа на дейностите, които ще се предприемат за реализиране на Стратегията за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания, чрез провеждане на информационни кампании;
- Активно ангажирани медии в процеса на повишаване на информираността на обществото по проблемите и възможностите на хората с увреждания;
- Променена визия, език и начин на представяне на хората с увреждания в медийното пространство чрез работа с журналисти и експерти в сферата на масовите комуникации.